

Materiały faktograficzne

Szymon Czajkowski

Waloryzacja¹ potencjału turystyczno-kulturowego powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

1. Ankieta waloryzacyjna

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym) (jedno pierwsze) (6) -

Sanktuarium Królowej Rodzin w Lubasz, Parafia pw. Narodzenia NMP (6)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4) –

Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie (4)

Kościół pw. św. Michała Archaniola w Połajewie (4)

Kościół pw. Matki Boskiej Różańcowej w Dzierżynie Wielkim (4)

I.A. b) Zamki i pałace:

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1) –

Pałac w Lubasz (1)

Pałac Sapiehów w Wieleniu (1)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3) –

Zamek + obiekty gospodarcze w Goraju (dom ogrodnika, masztalernia, garaż) (3)

Wiatrak we wsi Dębe (3)

Ośrodek Kultury – Strzelnica w Wieleniu (dawna siedziba Bractwa Kurkowego) (3)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1) –

Dom pogrzebowy przy dawnym Nowym Cmentarzu Żydowskim w Czarnkowie (1)

Budynek dawnej żydowskiej łaźni rytualnej w Trzciance (1)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7) –
brak (0)

(w Browarze Czarnków w marcu 2011 zmieniają się właściciele. Nie zostało ustalone, na ile będzie możliwe zwiedzanie zakładu)

I.A. d) Obiekty militarne:

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4)

-

Umocnienia niemieckiej „Linii Blüchera” - fragment Wału Pomorskiego, do której należą m.in. pojedyncza transeja i zespoły pozostałości po schronach bojowych niedaleko Radolina czy transeja, pozostałości schronów i rów przeciw czołgowy koło Kuźnicy Czarnkowskiej (4)

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

¹ Waloryzacja sporządzona na podstawie: Mikos v. Rohrscheidt A., Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Gniezno 2008, s. 413 - 467

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt) -

Funkcje przewodników miejskich po Czarnkowie wykonują na zamówienie pracownicy muzeum (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (1 pkt)

w Czarnkowie dodatkowo tylko j. niemiecki (0)

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu). -

Zamek + obiekty gospodarcze w Goraju, Kościół pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie, Sanktuarium w Lubaszu - stan ogólny dobry (1)

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech****) (1) –

pomnik Janka z Czarnkowa w Czarnkowie (1)

pomnik Sarenki w Trzciance (1)

XIX – wieczna kapliczka św. Floriana w Kawczynie (1)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1) –

Czarnków – miejsce pochodzenia Janka z Czarnkowa (1)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2) –

Renesansowe nagrobki Czarnkowskich w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie (2)

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3) –

Obraz Matki Boskiej Śnieżnej Lubasz (3)

Renesansowy tryptyk w kościele w Połajewie (3)

Trumna + portret trumienny Adama Sędziwoja Czarnkowskiego w kościele pw. św. Marii Magdaleny w Czarnkowie (3)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech****) (2) –

Muzeum Ziemi Czarnkowskiej w Czarnkowie (2)

Muzeum Ziemi Nadnoteckiej w Trzciance (2)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2) –

brak (jedynie zasięg lokalny) (0)

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:

Ekspozycje i prezentacje albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3) –

brak ekspozycji z objaśnieniami (0)

Przewodnicy obiektowi stali (2) –

Muzeum w Czarnkowie (2)

Muzeum w Trzciance (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi stali za każdy język do trzech (1) -

j. niemiecki w Muzeum w Czarnkowie (1)

j. angielski w Muzeum w Trzciance (1)

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1) –

Muzeum w Czarnkowie (1)

Muzeum w Trzciance (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6) –

Dzień spieczonego bliźniaka w Czarnkowie (6)

Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny Portret – Trzcianka (6)

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4) –

Masowy bieg im. Józefa Nojiego (4)

Powiatowy Festiwal Piosenki Żołnierskiej i Harcerskiej – Kuźnica Czarnkowska (4)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną:

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2) –

brak (w Browarze Czarnków w marcu 2011 zmieniają się właściciele. Nie zostało ustalone, na ile będzie możliwe zwiedzanie zakładu) (0)

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1) -

Rezerwat przyrody Czapliniec Kuźnicki (1)

Rezerwat przyrody Wilcze Błoto (1)

Rezerwat przyrody Źródlika Flinty (1)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4) –

Arboretum Potrzebowice w k. Wielenia (4)

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2) –

Park koło zamku w Goraju, (2)

Park wokół pałacu w Lubaszcu (2)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8) –

brak,

przebiegająca przez region Trasa Rowerowa Euro-Route R1, ze względu na brak tematyizacji nie może być uznana za szlak turystyczno-kulturowy (0)

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3) –

brak,

istniejąca Transwielkopolska Trasa Rowerowa Poznań – Okonek (TTR-N) ze względu na brak tematyizacji nie może być uznana za szlak turystyczno-kulturowy (0)

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3) –

Szlak rowerowy „Śladami Sapiechów” (3)

Wokół Jeziora Sarcz, (3)

Ścieżka historyczno-przyrodnicza „Zacisze” im. Hansa Paasche w Nadleśnictwie Krzyż Wlkp (3)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2) –

brak (0)

105 pkt. w kategorii I**Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:**

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3) –

W Czarnkowie istnieje możliwość oprowadzenia po mieście i kościołach przez pracowników Muzeum (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi (za każdy język do czterech) (1) –

J. niemiecki u przewodników miejskich w Czarnkowie (1)

Aktualny własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2) – *tak, np. album „Kultura, tradycja i przyroda w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (2)*

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

*Hotel Smolarnia *** - Smolarnia 27 Trzcianka (2)*

*Hotel Czarna Hanka *** - Tadeusza Kościuszki 130 Czarnków (2)*

*Hotel Nowy Ajaks ** - ul. Skargi 56 Trzcianka (2)*

*Hotel Lidia * - ul. Przemysłowa 2A Czarnków (2)*

Schronisko Młodzieżowe w Dzierżąźnie Wielkim (2)

Schronisko PZW w Krzyżu Wielkopolskim (2)

Pensjonat Nad Logo – Sarcz 7, Trzcianka (2)

Dwór i stajnia Dębogóra – Dębogóra 18, Wieleń (2)

Istniejąca oferta pakietowa hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach) (1) -

brak (0)

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Restauracja Pod Borowikiem ul. Powstańców Wlkp 15 Miały (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja Lubuska ul. Wojska Polskiego 102 Krzyż Wlkp (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Restauracja Złoty Róg ul. Mochnackiego 4 Trzcianka (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)

Restauracja Parkowa park. im. Staszica w Czarnkowie (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Kawiarnia Melanz Cafe ul. Kościuszki 6 Czarnków (1)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty)

(2) - *Abucewicz Beata i Wiesław Biuro Turystyczne Usługi Autokarowe Trzcianka tel. 67 216 21 18 (2)*

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4) –

brak (jedynie lotnisko aeroklubu w Pile) (0)

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (3) –

brak (jedynie lotnisko aeroklubu w Pile) (0)

Duży dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (3) –

Krzyż Wielkopolski (3)

Dworzec autobusowy na miejscu (za pierwszy) (2) -

Czarnków (2)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1) –

Droga 174 (1)

Droga 178 (1)

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (2) –

brak (choć istnieje MZK Czarnków, a PKS Wałcz również kursuje po regionie) (0)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1) –

Taxi Czarnków (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

ITB Berlin, 2011 (3)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

konferencja dotycząca otwarcia sezonu turystycznego w powiecie 2010 (1)

42 pkt. w kategorii II

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1) –

brak, jedynie nieregularne przedstawienia amatorskich, młodzieżowych teatrów z Trzcianki (np. Lotka) i Czarnkowa (np. Draga) (0)

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2) –

Kino Światowid w Czarnkowie (2)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Jezióra (zdadne do kąpielii, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2) –

– Jezioro Sarcz k. Trzcianki (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1) –

Lipa wielkolistna w o obwodzie 730cm w parku krajobrazowym w Połajewie (1)

Dąb Wojtek koło leśniczówki Smolary, Trzcianka (1)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1) –

brak, jedynie luneta na Górze Krzyżowej niedaleko Czarnkowa (0)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1) –

Basen w Czarnkowie (1)

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2) –

Kąpielisko Lubasz (2)

Jezioro Duże (2)

Stała oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2) –

Centrum Nauki Języków w Czarnkowie (2)

Stałe centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2) –

OSiR Czarnków (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1) -

Miejski Stadion Sportowy im. Nojiego w Wieleniu (1)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1) –

Klub Karate Czarnków (1)

Sekcje sportowe w MKS MDK Trzcianka (1)

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1) -

Lodowisko OSiR w Czarnkowie (1)

19 pkt. w kategorii III**Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:****IV. A. Instytucje w regionie:**

Obecność innej uczelni wyższej w regionie (za pierwsze dwie) (2) -

Akademia Humanistyczno-ekonomiczna w Łodzi, Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Trzciance (2)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1), - *sklep firmowy przy browarze Czarnków* (1)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Czarnków - Coevorden, Holandia (1)

Czarnków - Gadebusch, Niemcy (1)

Trzcianka - Berwick-upon-Tweed, Anglia (1)

Trzcianka - Lehrte, Niemcy (1)

7 pkt. w kategorii IV**Wyniki:**

za kategorię I: 105

za kategorię II: 42

za kategorię III: 19

za kategorię IV: 7

Razem za wszystkie kategorie : 173

2. Ocena potencjału turystyczno-kulturowego powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego

Powiat czarnkowsko-trzcianecki uzyskując 105 pkt w kategorii I, posiada średni potencjał turystyczno-kulturowy, jednakże w dolnej granicy przedziału.

Mimo licznych zabytków architektury, turysta odwiedzający badany obszar nie może być w pełni usatysfakcjonowany. Praktycznie żadna z historycznych rezydencji w mikroregionie nie jest udostępniana dla turystycznego zwiedzania: w zamku w Goraju mieści się obecnie Zespół Szkół Leśnych, a pałace w Lubasz, w Sławnie i w Wieleniu nie są w ogóle dostępne wewnątrz. Ponadto świątynie, które są grupą najważniejszych zabytków w powiecie, w tym kościół farny św. Marii Magdaleny w Czarnkowie oraz sanktuarium maryjne w Lubasz, potrzebują szerszej zakrojonych zabiegów renowacyjnych. W samym Czarnkowie znany na cały kraj browar niestety obecnie nie jest udostępniony dla zwiedzających. Tymczasem ten niewielki zakład produkcyjny przy odpowiedniej promocji mógłby przyciągnąć wielu turystów zainteresowanych obiektami industrialnymi i procesami produkcyjnymi. Także wcale liczne ślady kulturowych wpływów obcych grup etnicznych: niemieckiej i żydowskiej w historii ziemi nadnoteckiej zachowały się w bardzo złym stanie, co nie sprzyja rozwijaniu turystyki etnicznej.

Dużym atutem regionu jest przyroda i wykorzystanie jej zasobów w ofercie turystyki kulturowo-przyrodniczej mogłoby mu przynieść znaczne korzyści. Nic nie stoi na

przeszkodzie kulturowej tematyce niektórych istniejących szlaków wyznaczonych w cennych krajobrazowo przestrzeniach oraz zabiegach skierowanych na dydaktyzację zasobów przyrodniczych.

Mocnym punktem oferty mikroregionu są organizowane tu liczne eventy kulturowe. Warto również zapoznać się ze zbiorami obydwu muzeów w powiecie, ukazujących lokalne dziedzictwo kulturowe. Pewnym atutem z punktu widzenia organizacji turystyki jest możliwość dodatkowego oprowadzenia przez pracowników Muzeum Ziemi Czarnkowskiej po samym Czarnkowie.

Wyniki badania pozostałych zakresów (kategorie II-IV) wskazują, że region, jakkolwiek niekorzystnie położony komunikacyjnie (brak bezpośredniego połączenia autostradowego, brak przebiegających dróg krajowych, duża odległość od portów lotniczych) - jest stosunkowo dobrze promowany na targach turystycznych oraz posiada różnorodne i atrakcyjne informacje i publikacje zachęcające do turystycznych odwiedzin. W Czarnkowie i Trzciance brak jednak punktu informacji turystycznej, przez co istniejący ruch turystyczny nie jest kierowany do najciekawszych miejsc regionu. Baza noclegowa i gastronomiczna wydaje się wystarczająca na potrzeby powiatu i względnie atrakcyjna. Wśród ofert noclegów można znaleźć zarówno propozycje o średnim standardzie, jak i oferty bardziej ekonomiczne. Brak hoteli najwyższej kategorii (4-5) nie musi być uznawany za znaczący mankament w kontekście braku odpowiednich atrakcji dla grupy turystów, zazwyczaj korzystających z infrastruktury na tym poziomie (uczestników turystyki chronionego dziedzictwa kulturowego, studyjnej oraz turystyki eventowej kultury wysokiej).

Dla powiększenia swojego potencjału turystycznego, powiat czarnkowsko-trzcianecki powinien dążyć do szerszego udostępnienia zabytków w regionie. Ponadto warto, by władze powiatu za pomocą dostępnych sobie mechanizmów zachęciły do stworzenia lub/i wsparły organizację oferty turystyki industrialnej, opartej o zasoby czarnkowskiego browaru a także doprowadziły do wykreowania tematycznej oferty dla turystyki etnicznej: gdyż w tych dwóch dziedzinach tkwi największa szansa dla zwiększenia potencjału turystycznego regionu. Stworzenie ogólnodostępnego punktu informacji turystycznej, którego pracownicy mogliby jednocześnie obsługiwać lokalne trasy i regionalne szlaki turystyczne, na pewno przyczyniłoby się do urozmaicenia oferty oraz ożywienia aktywności w dziedzinie promocji. Ponadto atrakcyjne przyrodniczo trasy lub ścieżki konne, rowerowe czy piesze mogłyby przyciągać więcej turystów, gdyby zostały wytyczone jako alternatywne wersje (trasy) szlaków turystyki kulturowej.

3. Powiat czarnkowsko-trzcianecki jako destynacja turystyki kulturowej

Analizując materiały informacyjne powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego odnosi się wrażenie, że region nastawiony jest głównie na turystykę pielgrzymkową i religijną oraz na turystykę kulturowo-przyrodniczą. Istotne atuty w postaci Sanktuarium w Lubaszcu czy Puszczy Noteckiej niewątpliwie usprawiedliwiają takie założenia. Niemniej prócz tych dwóch gałęzi turystyki, z przeprowadzonej analizy wynika zauważalny potencjał dla uprawiania kolejnych dwóch form turystyki kulturowej: turystyki industrialnej oraz turystyki etnicznej w rozumieniu „roots tourism”. Jak dotychczas te szanse pozostają niewykorzystane, niemniej liczne miejsca i obiekty, są w stanie przyciągnąć turystów motywowanych i zainteresowanych kulturowo, preferujących taki profil wycieczek.

Turystyka pielgrzymkowa i religijna

W powiecie czarnkowsko – trzcianeckim, podobnie jak w bardzo licznych innych polskich mikroregionach znajduje się szereg obiektów mogących być stosunkowo atrakcyjnymi celami turystyki pielgrzymkowej i kulturowej turystyki religijnej. Na

pierwszym miejscu w tej dziedzinie wysuwa się oczywiście Lubasz. Tutejsze sanktuarium Królowej Rodzin, formalnie stanowiące ośrodek pielgrzymkowy na skalę diecezjalną, jest regionalnym celem pielgrzymek już od XVII wieku. Obecnie najczęściej wiernych przybywa do sanktuarium we wrześniu na obchody związane z odpustem ku czci Narodzenia Najświętszej Maryi Panny. Jednocześnie kościół może być interesujący pod względem architektonicznym. Dla turysty zainteresowanego sztuką ciekawe może być barokowa bryła kościoła i jego wyposażenie w tym samym stylu oraz renesansowy obraz Matki Boskiej Śnieżnej. Lubasz jest zdecydowanie najważniejszą, choć niejedyną potencjalnie atrakcyjną dla turystów świątynią w regionie. W znajdującym się w Czarnkowie kościele św. Marii Magdaleny, pochodzącym z XVI wieku można zobaczyć zabytki sztuki z różnych epok, w tym cenny barokowy ołtarz oraz nagrobki przedstawicieli rodu Czarnkowskich, a zwłaszcza grób Adama Sędziwoja Czarnkowskiego z bardzo ciekawym portretem trumiennym. Ponadto interesujące dla potencjalnego turysty kulturowego mogą być drewniane kościoły w Dzierżążnie Wielkim i w Dzierżążnie Małym. Jednakże z wykorzystaniem tych obiektów dla turystyki wiąże się problem ich dostępności, który na pewno musiałby zostać w jakiś sposób rozwiązany. Z kolei wspomniane obiekty w Lubaszu i Czarnkowie z pewnością wymagają renowacji. Warto zaznaczyć, że obecnie zbierane są na nią środki.

Turystyka kulturowo-przyrodnicza

Do odwiedzenia powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego potencjalnego turystę mogą zachęcić również niewątpliwe walory przyrodnicze. Przede wszystkim warto zaznaczyć, że na terenie powiatu znajduje się niewielki fragment Drawskiego Parku Narodowego, z którego można podjąć wyprawę po całym tym terenie chronionym. Ponadto część terenów zielonych regionu, ze względu na niepowtarzalność świata roślinnego i zwierzęcego została objęta programem ochrony NATURA 2000 (np. Dolina Noteci czy Puszcza nad Drawą). Na terenie powiatu ustanowione zostały również, rezerваты przyrody (np. Wilcze Błoto), parki krajobrazowe (w Wieleniu i w Lubaszu) oraz pomniki przyrody (np. dąb Wojtek). Złaknionych piękna natury może również przyciągnąć Puszcza Notecka – drugi pod względem wielkości kompleks leśny w Polsce (135.000ha) czy urokliwe widoki wzgórz morenowych, tzw. Szwajcarii Czarnkowskiej. Ponadto, wokół miejscowych pałaców znajdują się interesujące ogrody. Do zwiedzania można polecić np. park wokół kompleksu pałacowego w Goraju. Zapoznanie się z walorami przyrodniczymi regionu ułatwiają wytyczone szlaki: piesze, kajakowe i konne oraz ścieżki rowerowe czy przyrodnicze.

Turystyka industrialna

Obecnie o turystyce industrialnej w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim można mówić jedynie w trybie warunkowym. Turysta zainteresowany rzemiosłem i przemysłem jest w stanie znaleźć w regionie niewiele dostępnych dla zwiedzania obiektów. Jednakże w samym Czarnkowie istnieje znaczący potencjał dla tej gałęzi turystyki, mianowicie Browar Czarnków. Produkt tego zakładu, znanego w skali całej Wielkopolski i sąsiednich regionów: Piwo Noteckie, w 2006 roku został wpisany na polską Listę Produktów Tradycyjnych. Niewielki browar, w którym stosuje się wyłącznie dawne metody produkcji i klasyczne urządzenia piwowarskie może konkurować o turystów industrialnych nawet z potężnymi browarami Lecha w Poznaniu - właśnie ze względu na odmienny charakter produkcji. Jednak by to nastąpiło, muszą wprawdzie zakończyć się kłopoty finansowe browaru oraz zamieszanie związane z dużą rotacją właścicieli. Umożliwiłoby to przyjęcie trwałej strategii rozwoju, uwzględniającej stworzenie oferty dla turystyki industrialnej oraz kulinarnej i jej promocję we współpracy z samorządem jako markowego produktu powiatu.

Turystyka etniczna i sentymentalna

Z ziemią czarnkowsko-trzcianecką, jak i z większością terenów Wielkopolski łączą się losy trzech grup etnicznych: polskiej, niemieckiej i żydowskiej. W Czarnkowie, w Trzciance i

w innych miejscowościach regionu Niemcy posiadali liczne majątki, prowadzili zakłady i gospodarstwa. Było tak zwłaszcza na północy regionu, który administracyjnie najdłużej należał do Niemiec. Należy także pamiętać, że wpływy niemieckie na tym terenie nie zaczęły się wraz z I rozbiorem, ale znacznie wcześniej, bo już w okresie napływania osadników z zachodu Europy. W powiecie czarnkowsko-trzcianeckim można natknąć się również na ślady obecności żydowskiej wspólnoty narodowej i religijnej. Jej życie tutaj zostało tragicznie przerwane w latach II wojny światowej. Jednakże tylko niewiele zabytków zachowało się do dnia dzisiejszego w formach przypominających ich pierwotne funkcje. Kościoły ewangelickie zostały przemienione na świątynie katolickie, a cmentarze zbiegiem czasu uległy zniszczeniu. Jeszcze mniej pozostało śladów bytności Żydów, a to ze względu na planowe niszczenie tych zabytków przez hitlerowców. Czarnków i Trzcianka mogą jednak być ciekawym celem wycieczek przedstawicieli tych dwóch grup etnicznych, zwłaszcza wśród potomków Niemców i Żydów, którzy kiedyś na tych terenach mieli swoje domy, ziemie i zakłady.